

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1913.   Andra Kammaren.   Nr 10.

Tisdagen den 25 februari.

Kl. 2,30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 18 och den 19 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid:

till bankoutskottet propositionen angående pension till förre båtsmannen L. E. J:son Böhjort Setterström; och

till statsutskottet propositionen angående inköp av beskickningshus i S:t Petersburg.

§ 3.

Herrar *Perssons* i Norrköping och *Sandlers* på kammarens bord liggande motion, nr 274, som nu föredrogs, remitterades till lagutskottet.

§ 4.

Vidare föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtande nr 6 och bevillningsutskottets betänkande nr 18.

§ 5.

Bevillningsutskottets härpå föredragna memorial, nr 19, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande nr 13, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 34 § i förordningen angående försäljning av brännvin, lades till handlingarna.

§ 6.

Härefter föredrogos, men blevo ånyo lagda på bordet bankoutskottets memorial nr 9, lagutskottets utlåtande nr 11, jordbruksutskottets utlåtande nr 29, Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2 och Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 3.

§ 7.

Herr talmannen lämnade nu ordet till

Svar å interpellation.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve Ehrensvärd, som anförde: Herr talman, mina herrar! Med kammarens tillstånd har herr Lindhagen till mig framställt följande interpellation:

1) Kan det anses öfverensstämmande med den internationella hövlighetens krav eller vår författningsanda, att den i början av år 1912 ingångna framställningen från republiken Kinas regering om republikens erkännande från svensk sida allt hitills undanskjutits och ej ens såsom regeringsärende föredragits inför Konungen i statsrådet? När och på vad sätt kan emellertid framställningen förväntas bli av regeringen besvarad?

2) Anser ej herr utrikesministern den hemlighet, varmed utrikespolitiska frågor omgivas, samt riksförsamlingarnas utestängande från kännedom och meningsyttringar om desamma i stort sett vara betänkliga missförhållanden, och kan, under sådan förutsättning, möjligen intresse motses från regeringen att söka medverka till att undanröja desamma såväl i vår författning som i den internationella diplomatiska sedvänjan?

Innan jag går att besvara de frågor, interpellanten till mig framställt, torde det vara lämpligt att ge en allmänare framställning rörande den ordning, som enligt gängse sedvänja iaktages, då till följd av inträffande revolutioner nya statsbildningar eller nya statsformer uppkomma.

Något omedelbart erkännande av den nya tingens ordning, som uppkommit på den väg jag nämnt, brukar i allmänhet icke äga rum. I stället iakttages att låta en viss tid förflyta naturligtvis i syfte att varda förvissad att den nya ordningen är bestående. Och särskilt brukar man avvakta, att denna vunnit bekräftelse vare sig genom folkrepresentationens samtycke därtill eller annorledes.

Vidare är det i allmänhet vid dylika frågors behandling ett önskemål att de olika makterna handla i samförstånd med varandra. Om möjligt undvikes, att någon enstaka makt lämnar sitt erkännande å en tidpunkt, då sådant i övrigt icke allmänare kan förväntas.

Vad nu Kina beträffar har, så vitt mig är bekant, icke någon enda makt ännu erkänt den nya republiken därstädes. Detta

torde stå i sammanhang därmed att man avvaktar att den kinesiska nationalförsamlingen sammanträder för att fatta beslut om regeringsform samt företaga val av president, vilket lär komma att äga rum under instundande vår. Att märka är, att den nuvarande ordningen i Kina även av de maktägande där alltjämt betecknas som provisorisk.

Till frågans ytterligare belysande må nämnas att på enahanda sätt förfors beträffande Portugal, då till följd av revolutionen hösten 1910 monarkien därstädes avskaffades och efterföljdes av en republikansk statsform. Först sedan under sommaren 1911 den portugisiska nationalförsamlingen antagit en republikansk regeringsform samt utsett republikens president, och i följd härav den dittillsvarande provisoriska regeringen avlösts av en av landet vederbörligen gillad sådan, erkändes den nya republiken av makterna.

Då således uppvisats att beträffande Kina förfarits i full överensstämmelse med vad internationell sedvänja bjuder, torde härmed vara besvarad den första frågan eller huruvida det kan anses överensstämma med den internationella hövlighetens krav att hitintills republiken Kina icke blivit officiellt erkänd.

Interpellanten har vidare klandrat att det av honom omnämnda telegram från kinesiska ministerpresidenten icke föredragits i statsrådet. Jag vill i anledning härav klargöra min uppfattning av telegrammets innebörd, och begagnar jag därvid tillfället rätta ett av interpellanten ofrivilligt begånget misstag. Ifrågavarande telegram ankom nämligen icke, som han uppgivit, i början av år 1912 utan först den 7 juli. I övrigt är såväl telegrammets innehåll som svaret å detsamma korrekt återgivet.

Jag har svårt att fatta att ifrågavarande telegram varit av beskaffenhet att föranleda någon föredragning inför Konungen i statsrådet. Det kan knappast anses innehålla någon sådan officiell framställning från en främmande stat, som kräver ett besvarande från den svenska regeringens sida utan är till hela sin innebörd närmast att uppfatta såsom en internationell hövlighetsakt, vilken som sådan besvarats.

Interpellanten har vidare förfrågat sig när och på vad sätt framställningen om republiken Kinas erkännande — därmed avseende ifrågavarande telegram — kan förväntas bliva av regeringen besvarad.

I överensstämmelse med vad ovan berörts vill jag beträffande tidpunkten för Kinas erkännande lämna det besked, att republiken Kina kommer att av Sverige erkännas, då den därstädes nu rådande provisoriska ordningen kan anses definitiv och vederbörligen tryggad samt makterna i allmänhet således kunna antagas vara beredda att lämna sitt erkännande. Med hänsyn till vad vår ställning och våra sannskyldiga intressen kräva måste det anses uteslutet att vi skulle i denna fråga uppträda isolerat

Svar å interpellation. och iakttaga ett förfaringssätt stridande mot samtliga övriga maktens.

(Forts.)

Det officiella erkännandet av Kina kommer naturligtvis att lämnas först efter föregående föredragning av ärendet inför Konungen i statsrådet.

I de under mom. 2 till mig framställda frågor har interpellanten berört några allmänna spörsmål, grundade å interpellantens farhågor för att utrikespolitiska ärenden skulle behandlas med olämplig hemlighetsfullhet. Jag vill i anledning härav göra följande erinringar.

I våra grundlagar förekomma två stadganden rörande behandlingen av utrikespolitiska ärenden, vilka äro av särskilt intresse för belysning av de frågor, interpellanten uppkastat. Först och främst innehåller 9 § i regeringsformen ett stadgande, som möjliggör hållande av särskilt protokoll i statsrådet i fråga om mål, som angå rikets förhållande till främmande makt nämligen för så vitt rikets säkerhet eller eljest synnerligen viktiga skäl kräva protokollets hemlighållande. Stadgandet är, som av dess lydelse tydligen framgår, ett undantagsstadgande och torde endast i mycket sällsynta undantagsfall böra tillämpas. För övrigt har det som bekant ej någon annan betydelse än att sådana protokoll som där avses utlämnas till konstitutionsutskottet endast för så vitt utskottet begär det samt ärendet rör allmänt kända och av utskottet uppgivna händelser.

Vidare äro enligt tryckfrihetsförordningen s. k. ministeriella handlingar undandragna den offentlighet, som eljest i fråga om allmänna handlingar är föreskriven.

Ministeriella handlingar äro av två slag, framställningar från främmande regeringar samt meddelanden från våra egna diplomatiska agenter. Beträffande de förra är naturligtvis anledningen att de äro undandragna offentligheten den även i det dagliga livet allmänt tillämpade regeln att skrivelser icke offentliggöras utan brevskrivarens samtycke. Beträffande handlingar avgivna av underlydande ämbetsverk kan väl staten föreskriva att dessa skola vara offentliga men skulle överskrida sin befogenhet, om den ville tillämpa denna regel även ifråga om utländska regeringars eller myndigheters framställningar.

Vad åter angår skrivelser från våra egna diplomatiska agenter, skulle deras offentliggörande, i den mån de innehålla förtroliga meddelanden från främmande regeringar eller uttalanden om deras politik eller handlingssätt i allmänhet likaledes vara ett uppenbart brott mot vad internationella hänsyn kräva samt leda till vårt utestängande från varje förtroligare meningsutbyte eller andra kanske ännu betänkligare följder.

Den säregna ordning, som i viss mån äger rum beträffande behandlingen av utrikespolitiska frågor, synes sålunda knappast överskrida vad ärendenas natur och av omständighe-

terna påkallad diskretion föreskriva. Regeringen har icke för avsikt att föreslå någon ändring i nyssnämnda grundlagsbestämmelser. Av nu föreliggande frågas behandling torde ej heller rimligen någon slutsats kunna dragas om någon särskild hemlighetsfullhet. All anledning att omedelbart offentliggöra det av den kinesiska ministerpresidenten avlätna telegrammet har saknats, helst man icke haft någon anledning antaga att detta stode i överensstämmelse med hans egen önskan, men med beredvilighet hava alla upplysningar i ärendet lämnats interpellanten, så snart denna anhållit.

Då interpellanten talar om en obehörig sekretess vid behandlingen av utrikespolitiska frågor, torde detta måhända bero på de klagomål, som i den utländska pressen emellanåt framkomma däröver att vissa mellan andra makter avslutade traktater bragts till offentligheten först långt efter deras tillkomst. Det är emellertid att märka, att vår utrikespolitik, vilken som bekant allenast avser upprätthållandet av vårt oberoende och vår neutralitet, står främmande för dylika traktater.

Jag tror mig med detta hava besvarat även de i den senare punkten av interpellantens framställning berörda frågor.

Vidare yttrade:

Herr Lindhagen: Jag får pliktskyldigast tacka för det benäget lämnade svaret och de delvis intressanta upplysningar det samma innehöll, ehuru jag icke kan för min del och från min synpunkt — vilket ju är helt förklarligt, då jag och herr utrikesministern icke ha samma uppfattning i denna sak — avhålla mig från att karaktärisera svaret som särdeles diplomatiskt i många avseenden.

Vad nu först angår den första frågan, kan det ju synas egenomligt, att vi skulle i vårt lilla avskilda hörn på något sätt ha anledning att intressera oss för vad som händer och sker därute i det stora östra Asien och för den stormaktspolitik, som — det måste vi ju erkänna — har hand om de internationella förhållandena och ställa oss tämligen utanför. Utrikesministern har också framhållit, att man icke plägar lämna ett sådant erkännande genast och inte förr än alla makter handla »i samförstånd». Men det är vanligt, att detta samförstånd, såvitt de små staterna angår, kommer att bestå däri, att de följa efter, när stormakterna bli ense om sitt samförstånd. Ty det kan icke bli tal om att vi handla i samförstånd med de andra makterna, utan vi utgöra femte hjulet under vagnen, och detta kan ju också ha sina naturliga orsaker.

Men frågan är, om det alltid och under alla förhållanden bör vara på det sättet. Sverige är ju i alla fall en suverän stat, och när det kommer en framställning direkt till Sverige från en

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

annan makt, så hava vi naturligtvis rätt att själva bestämma, huruvida vi skola följa efter stormakterna eller handla självständigt. Och det kan ifrågasättas, huruvida icke det framtida internationella diplomatiska samförståndet kommer att grundas på andra faktorer än de, som nu utgöra förutsättningen för stormaktsententernas entente, nämligen på rättvisans och rättens grunder.

Nu betonade herr utrikesministern särskilt, att, som han tillade, det uteblivna erkännandet från stormakterna *torde* stå i samband med att den nuvarande ordningen i Kina ännu icke är definitiv. Jag undrar i alla fall, om det förhåller sig så. Om man läser ledande artiklar i stormakternas, exempelvis i Englands och Tysklands tidningar, finner man, att de icke alls uppfatta saken på det sättet. Jag har icke haft tillfälle till annat än att i anledning av vad som stått helt nyligen i svenska tidningar, läsa en artikel i Frankfurter Zeitung samt en korrespondens från London till en annan tysk tidning och det framgår av den alls icke, att den nuvarande ordningen i Kina icke skulle vara definitiv, ty det förekommer icke ett ord härom i dessa artiklar, utan man får det bestämda intrycket, att icke heller stormakternas press eller allmänhet vet ett spår av vad det är fråga om, utan de famla sig fram och hållas i fullkomligt lika stor okunnighet angående diplomatiska ting som vi på grund av en praxis. När det exempelvis gäller en sådan småsak som att det från ett annat land kommer en framställning om att vi skola erkänna dess nya statsförfattning, vad angår det den svenska allmänheten eller tidningspressen! Det är en ren slump, att någon framfusig interpellant drar fram saken, och då får man veta, att sådana angelägenheter avgöras å hela landets vägnar utan att allmänheten vet om det. Det är icke att klandra, ty det är ju en gammal sedvänja, men frågan är om man icke bör bryta densamma.

En anledning och en av de många anledningarna till att jag med så stora förhoppningar och så gärna gick in i det socialdemokratiska partiet och även står kvar där fortfarande och, såsom jag hoppas, även kommer att göra det, är den att när man läser partiets egna resolutioner och uttalanden på internationella kongresser, finner man, att det är något uppeldande i dessa resolutioner. Bland annat förekommer där det uttalandet, att de socialistiska representanterna i de olika folkförsamlingarna skola oavslåtligen arbeta för avskaffande av den hemliga diplomaten och för offentliggörande av fördrag och överenskommelser mellan regeringarna. Detta är ju något ofantligt beaktansvärt, och det är sådana uttalanden inom den socialdemokratiska politiken, som gjort att jag fäst mig mycket vid densamma och dess omfattande uppgifter.

Om man nu emellertid läser de nämnda utländska tidningarna.

finner man, att de icke veta något bestämt om vad som försig-
går. En tysk tidning säger, att i det förhållandet, att den kinesiska republiken icke blivit erkänd ännu, är det icke något förstånd och någon mening. Det är Frankfurter Zeitung, som talar så. Det sägs icke alls, att anledningen är, att icke någon definitiv ordning inträtt. Ty Kina har en nationalförsamling, och man har konstituerat det nya Kina, och man har skickat begäran till samtliga makter om erkännande. Nej, säger Frankfurter Zeitung, det är icke något förnuft uti detta, och det är ovärdigt, att Tyskland skall behöva gå i släptåg för andra stormakters funderingar att fiska i grumligt vatten. Ungefär så i korthet utlägges, saken. Det förmenas, att England går i spetsen för det helas förhålande och först vill ha garantier för, att få vissa fordringar i Tibet uppfyllda, innan erkännandet beviljas. Och vidare skola engelsmännen — allt detta enligt Frankfurter Zeitung, vilkens uppgifter naturligtvis icke behöva vara sanna — vara rädda att icke kunna sälja för tio millioner pund opium, som de ha i kinesiska städer, vilket kineserna vägrat, men som engelsmännen i alla fall vilja låta försälja till skada för det kinesiska folket. Och de där obehöriga syftena, för vilka England skulle motsatt sig att giva Kina sitt erkännande, dem tycker denna tidning att Tyskland icke längre bör vara med om, ehuru England går i spetsen för stormakterna i Ost-Asien. Och så förlorar tidningen sig i andra gissningar, som ha sammanhang med den finansiella ställningen.

När det skrives från London, heter det på annat sätt. Man vet även där tydligen icke bestämt, vad som hindrar, men det påstås, att det är Ryssland, som hetsar Frankrike att tillsammans med Ryssland sätta sig emot ett erkännande, därför att Ryssland vill först få Mongoliet självständigt och lösryckt från Kina, och då skulle Frankrike låna sin medverkan därtill. Denna intrig skulle tagit den formen, att då de sex stormakterna skulle bevilja Kina ett lån — det var först ett enskilt konsortium, som skulle göra det, men sedan sade stormakterna, att lån till Kina endast finge beviljas av dem — så var det frågan om, att vissa kinesiska inkomster skulle ställas såsom pant, och då skulle det vara någon kontroll. Från kinesiskt håll ifrågasattes såsom kontrollanter en dansk, en italienare och en tysk. Men då hade Frankrike protesterat mot, att det icke var någon fransman med bland dem, som skulle kontrollera. Bakom detta, säger korrespondenten från London, ligga endast förenämnda »lägre» politiska bevekelsegrunder från Frankrikes sida, för att förhjälpa ryssarna att kunna inverka på det kinesiska riket genom att hota det med finansiell ruin. Så tillägger också den andra av dessa tidningar, Frankfurter Zeitung, att ett folk, som strävar uppåt skall stödjas och icke stjälpas.

Här se vi således, att, när ett sådant här stort folk, som förut varit misshandlat på många sätt och varit ett rov för de

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar & interpellation.
(Forts.)

kaukasiska stormakternas anslag, vill höja sig till självständighet, så möter det en massa svårigheter, och det är den hemliga diplomaten inom stormakterna, som styr och ställer. Deras egna pressorgan och vi få icke veta något av vad som rör sig bakom kulisserna. Då kan man förstå, att rätten i världen blir bra litet förverkligad, och då kan ett litet land vara berättigat att för sin del taga i övervägande, om man skall kalla detta, att gå i släptåg för sådana saker, om man skall kalla det att vara »i samförstånd» med övriga makter, och om icke man snarare bör bryta någon gång med denna stormaktspolitik och någon gång fordra att få korten på bordet, och att var och en handlar, som hans eget omdöme och hans egen rättskänsla bjuder honom. För min del erkänner jag, att vi icke betyda så mycket, men jag tror, att ett rättrådigt uppträdande kunde betyda något, om de små staterna gingo i spetsen för en öppen politik och påtagliga rättsgrundsatser. Och det är bland annat därför, som jag trott, att den saken skulle förtjäna åtminstone en liten diskussion inom den svenska riksdagen.

Ja, nu vill jag också säga, att enligt mitt förmenande denna sak är mycket viktig för oss även ur synpunkten av våra samskyldiga intressen, vilka äro betingade av att Kina verkligen går i land med sitt stora förehavande. Ty de stora krigsfaror, som enligt mångas föreställningar oroa oss öster ifrån, komma alltid att spöka, så länge krigstillståndet upprätthålles öster ut. Och så länge det finnes ett värnlöst rov där borta, blir krigstillståndet österut permanent. Men i den mån förhållandena bli stadgade där komma andra makter att tvingas att ägna sig mera åt sin inre utveckling, och det är därför, som jag för min del tror, att man kan yttra sig om saken så, att Kinas välfärd är ryska folkets lycka och en välgärning även för det svenska folket.

Nu nämnde emellertid utrikesministern, att han trodde, att det icke var tillräckligt stadgade förhållanden där, men det är nog en diplomatisk omklädnad i alla fall för hur det verkligen förhåller sig. Det är nog så, att man inom vissa stormakters diplomati är litet tveksam, om man skall vara tvungen att låta det stora rovet gå sig ur händerna. Men naturligtvis behöva vi icke låna oss därtill, tycker jag.

Jag vill även säga, att det knappast är överensstämmande med hövlighetens krav, att man dröjer så länge, då man i alla fall svarat på en del av telegrammet. Det innehöll ett meddelande från den nye ministerpresidenten, däri han underrättade svenska regeringen om sin utnämning och anhöll, att Sverige måtte erkänna republiken. Då synes mig, att man skulle antingen lyckönskat till utnämningen, och sedan tillagt: »Men vad den andra frågan angår, förstår Ni, att vi få dröja, tills stormakterna fått giva sitt samtycke», eller ock icke svarat alls eller också svarat på det sätt, som jag tycker, att vi skulle gjort, nämligen, lyckönskat till utnämningen och gärna för vår del erkänt re-

publiken, då ju tiden gått från den nya ordningens tillkomst, och man sett, hur det förhåller sig i övrigt. *Svar å interpellation.*

(Forts.)
Vad slutligen angår den svenska konstitutionella frågan, anmärkte utrikesministern, att detta telegram svårligen kunde anses som en officiell skrivelse till svenska regeringen på grund av den form det hade. Men det får jag säga, att, när chefen för kinesiska regeringen telegraferar till den svenska utrikesministern, — och det står i vår grundlag, att all korrespondens skall gå genom utrikesministern — då måste det betraktas som en handling, som är avsedd icke för utrikesministern som person utan för den svenska regeringen, och som enligt regeringsformen skall föredragas inför Konungen i statsrådet. Och jag tillåter mig påpeka detta, icke som ett strängt klander, ty man har gjort, som man väl brukat i oändliga tider i allmänhet i diplomatiska ärenden, nämligen att man ansett saken ha kommit till regeringen, först när ministern tycker, att tiden är lämplig. Det är dock i alla fall ett slags ministerstyrelse, och herrarna veta, hur oändligt länge saker kunna på det sättet försinkas, även sådana som Riksdagen begärt, när de komma till regeringen. Det blir årtionden ibland. Och detta är icke endast ministerstyrelse utan en expeditiönsstyrelse eller byråchefstyrelse bredvid, som också kan uppehålla sakerna ofta efter vederbörandes privata mening om deras betydelse, så att de icke komma att avgöras under ansvar inför statsrådet.

Vad slutligen angår den så kallade diplomatiska sekretessen, har man å regeringens vägnar, såvitt jag fattade rätt, förklarat, att man finner, att allt är i sin ordning för närvarande. Det ligger i sakens natur, att dessa saker skola behandlas på detta sätt, och någon medverkan till en ändring i vår författning eller i den internationella diplomatiska sedvänjan kan icke herr utrikesministern eller regeringen tillråda. Då vill jag säga det i alla fall, att detta beror på den gamla uppfattningen, att diplomatiska ärenden skola behandlas på sådant sätt. Men det är nya tiders krav, att ingen verklig rätt främjas utan öppet spel. Och därför lär nog, oavsett den förklaring utrikesministern avgivit, det komma att gå på det sättet, att anloppen bli allt starkare och starkare, till dess vi fullständigt fått ur världen den så kallade diplomatiska sekretessen, fast man naturligtvis förstår, att det gamla kommer att stå emot i oändlighet, innan man får bort det samma.

Nu var det absolut icke min mening, att vi skulle ensamma i ett slag bryta helt med den mellanfolkliga sedvänjan och iakttaga ett annat förfaringssätt än som brukas där, utan meningen var, att från vår sida borde i den internationella diplomatiska konserten röster höjas, om man icke så småningom skulle kunna övergå till ett annat system, och att den saken skulle kunna diskuteras.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Vi finna således här, att den nuvarande regeringen står på den ståndpunkten, att det skall vara den sekretess, som finnes över de diplomatiska ärendena, att detta ligger i sakens natur, och att ingen ändring därutinnan i vår författning eller annorledes kan påräkna något intresse från vår regering. Det får jag för min del uppriktigt beklaga. Jag vet, att framtiden kommer att införa en annan ordning, och att utrikesministrerna nu gjorda utsago icke blir ett förevigande av en bestående grundsats, som har sin kraft i sitt eget inre liv, utan det blir på annat sätt, än utrikesministern förordnat såsom det enda riktiga.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve Ehrensvärd: Med anledning av det yttrande, som herr Lindhagen nyss haft här, skall jag be att få göra några tillägg till min föregående förklaring.

Herr Lindhagen har för oss sökt visa, att när makterna hittills vägrat erkänna republiken Kina, har detta icke, såsom jag angivit, berott på, att den därvarande ordningen alltjämt måste betecknas såsom provisorisk, utan på vissa särskilda intressen, som åtskilliga makter skulle ha. Det är naturligtvis en fråga, som jag icke kan och icke vill uttala mig om. Men vad som för mig är av stor vikt att framhålla, är det, att den nuvarande ordningen i Kina alltjämt betecknas såsom provisorisk. Ty i den konstitution, som endast provisoriskt antogs i mars månad förlidet år, stadgas uttryckligen, att inom tio månader skulle en nationalförsamling inkallas för att besluta om en författning. Tid efter annan har av skäl, som jag icke närmare känner, inkallandet av denna nationalförsamling uppskjutits, och nu senast har det hetat, att det skulle äga rum i mars månad. Men intill dess måste, såvitt jag förstår, ordningen i Kina betecknas som provisorisk, och förhållandet är fullkomligt analogt med det, som, efter vad jag uppvisat, ägde rum i fråga om Portugal för några få år sedan. Det gäller naturligtvis för alla makter och särskilt de smärre att i internationella frågor söka såvitt möjligt handla efter vissa en gång upptagna regler och icke si eller så, allt efter som tycket faller på, utan med tillämpning av vissa godkända och av makterna i övrigt gillade principer.

Vidare vill jag framhålla, att om åtskilliga stormakter, som hava särskilda intressen i Kina, kunna tänkas möjligen hava sina egna bevekelsegrunder i fråga om fördröjandet av Kinas erkännande, så kan detta dock icke tänkas om den mängd av smärre makter i Europa, som i likhet med oss vägrat att erkänna, eller rättare, dröjt med erkännandet av republiken Kina. Jag tror icke det vore lämpligt under sådana förhållanden, att vi ginge fram vår egen stråt utan att följas av någon annan. Det måste ju vara en stor skillnad mellan vad en enskild man

kan företaga sig och vad en stat kan företaga sig. En enskild man kan mycket väl väcka ett förslag, om vars förverkligande han icke har någon förhoppning, men en stat bör gå med försiktighet till väga.

Vidare har jag alltjämt svårt att fatta, att någon som helst skadlig sekretess ägt rum i fråga om detta ärendes behandling. Det är sannt, att allmänheten icke haft reda på detta telegram, som avlåtits till mig, men jag betraktar icke heller detta telegram såsom något synnerligen märkvärdigt aktstycke. Däremot är det alldeles tydligt, att alla människor haft reda på, att i Kina en revolution utbröt förlidet år, då republiken infördes, och att Sverige ännu icke har erkänt den därvarande ordningen, ty i sådant fall skulle det hava tillkännagivits i posttidningen och intagits i berättelsen om vad i rikets styrelse sig tilldragit. Någon hemlighetsfullhet kan således icke sägas hava ägt rum här, ty varje svensk man har haft möjlighet att aveta detta förhållande, att hittills intet erkännande av Kina har ägt rum. Härmed falla, enligt mitt sätt att se, alla dessa funderingar om att här skulle råda någon olämplig och skadlig sekretess. Var och en, som kan draga en slutsats av allbekanta fakta, har vetat detta förhållande.

Jag skall icke inlåta mig något närmare på det sätt, varpå jag bort besvara detta till mig avlåtna telegram, vilket — jag fasthåller därvid — icke var någon officiell statshandling, som skulle föredragas för Konungen, utan närmast att jämställa med den oändliga massa av brev och telegram, som komma till utrikesministern och av honom besvaras. Jag vågar emellertid tro, att min formulering av svaret på detta telegram åtminstone var lyckligare än den, som herr Lindhagen föreslagit, nämligen att jag skulle svarat, att vi skulle vänta med att erkänna republiken, till dess att stormakterna gjort det.

För övrigt, när man är inne på detta tal om sekretess, gör man sig icke ofta därvidlag skyldig till en begreppsförväxling? Vad är det, som är hemligt? Jo, det är den förberedande behandlingen, avslutandet lägges fram i öppen dag, åtminstone hos oss. I utlandet förekomma visserligen hemliga traktater, men vad oss beträffar, är hemligheten inskränkt till det förberedande stadiet. När överenskommelsen är träffad, meddelas denna, därpå ha vi ju haft exempel under de sista månaderna. Men är det verkligen någons mening, att offentlighetens ljus skall kastas även över förberedande förhandlingar? Är det någon, som handlar på det sättet? Hur handla herrarna själva? Riksdagens förhandlingar äro ju offentliga, men partimötenas och utskottens förberedande förhandlingar äro det icke. Ännu mindre de förtroliga meningsutbytena man och man emellan. På samma sätt måste man erkänna makternas rätt att i förtrolighet förbereda en traktat;

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar & interpellation.

(Forts.)

sedan, när denna är sluten, lägges den fram, eller bör åtminstone läggas fram för offentligheten.

Herr talman, jag tror icke, att jag behöver tillägga något vidare.

Herr Hallén: Herr talman, mina herrar! Jag ber att inledningsvis få utbedja mig benäget överseende hos den del av denna kammars ledamöter, som möjligen anse, att frågor med någon som helst utrikespolitisk betoning ej böra behandlas av andra än respektive partichefer och kammarens ledande män. För min del anser jag emellertid, att det i herr Lindhagens interpellation finnes en synpunkt, som alltid behöver starkt pointeras och understrykas, så ofta som tillfälle därtill gives.

Då man ute i landet klagat över militarismens ok, då man klagat över de forcerade kapprustningarna alla länder emellan och spejar efter tecken till en annalkande fredens tid, är det tvenne vägar man brukar peka på såsom möjliga att beträda: den ena är den växande utvecklingen av traktat- och skiljedomsväsendet, den andra är den socialdemokratiska internationalens ställning och det arbete denna uträttat för att förhindra krigs-*eventualiteterna*. Men ett av internationalens mål är just den hemligt arbetande diplomatiens ersättande med fullt offentliga mellanfolkliga förhandlingar. Man kan nämligen tryggt påstå, att det upplysta folkets flertal och i synnerhet arbetarklassen i olika länder hädanefter absolut vägrar att släppa lös det modärna krigets fälor, ty det rättsmedvetande, varav de europeiska kulturfolken i gemen äro genomträngda, återspeglas *icke alltid* i de hemliga förhandlingarna de olika politiska kabinetten emellan. Man kan verkligen säga, att de respektive folkförsamlingarna och riksförsamlingarna i de stora länderna icke alltid anlägga den synpunkt, som kanske deras förtroendemän inom diplomatiens föra fram. Det händer väl mer än en gång, att både de dynastiska, de kolonialpolitiska och de kolonialekonomiska intressena göra sig i allt för hög grad gällande. Man behöver blott tänka på de senare årens händelser för att visa, att det, som de civiliserade människorna önskat och tänkt, icke alltid kunnat uppfyllas. Jag behöver endast peka på den långa rad av våldshandlingar och kränkningar av rättfärdighetens begrepp, som ha ägt rum, för att litet var skall kunna inse, att om det hade kommit an på vederbörande representation, så skulle mycket av vad som skett under senare tid aldrig kommit att tillhöra historien. Om vi tänka t. ex. på Transvaals och Orangefristatens öde och på andra liknande handlingar, så måste vi säga, att de ingalunda stå i överensstämmelse med det rättsmedvetande, som behärskar Europas nationer, och den kulturnivå, varpå de befinna sig. Det är därför allt skäl att beakta den synpunkt,

som herr Lindhagen i sin interpellation påpekat, nämligen att riksförsamlingarna själva få mera tillfälle att direkt taga befattning med de utrikespolitiska angelägenheterna, och att kontakten mellan dem och deras förtroendemän inom diplomatin blir mera intim än hittills. Jag tror för min del, att det särskilt är de små staternas uppgift att i sin mån arbeta för detta måls uppnående, att dels en innerligare kontakt mellan folkrepresentationerna och deras internationella förtroendemän måtte komma till stånd, dels också att offentlighetens fulla dagsljus i större grad än hittills måtte falla över de diplomatiska förhandlingarna.

Var och en inser mycket lätt, att herr utrikesministern har alldeles rätt, då han säger, att denna fordran kan drivas in absurdum, men det kan å andra sidan icke heller förnekas, att man stundom på ett otillbörligt sätt begagnar sig av denna härdvunna sekretess. Jag tror ävenledes, att vi för vår del gå mot en sådan utveckling, att riksförsamlingarnas ord verkligen komma att väga tyngre än diplomatiens, och att *vi i vårt land* hava anledning att både hoppas på och glädjas åt en sådan utveckling, ty vi få icke glömma, att det icke är Europa allt, som rymmes inom dess geografiska gränser. Det skulle kunna hända en dag, att ofärd kunde hota våra egna gränser, och väl vore det då, om vi hade nått därhän, att vårt öde icke avgjordes enbart av de politiska kabinetternas rådslag, där trådar av både dynastisk och kapitalistisk art löpa samman, utan att det bleve från upplysta kulturparlament och riksförsamlingar, som det bjudande veto höjdes, som komme fridstöraren att sänka sitt svärd.

Herr Branting: Herr talman! För min del skall jag be att särskilt få taga fasta på ett uttalande, som förekom redan i herr utrikesministerns första förklaring, som var avgiven skriftligt, och som sedan upprepades å nyo i hans andra anförande. Han betonade nämligen med en tydlighet, som synes mig icke kunna lämna plats för någon tvekan om dess innebörd, att vi i vårt land stå främmande för det slags hemliga traktater, som finnas i utlandet. Det var med verklig tillfredsställelse jag hörde denna förklaring, ty det är ju uppenbart, att när man ofta med stort fog vänder sig mot den diplomatiska sekretessen, och när särskilt det socialdemokratiska partiet i en hel mängd länder ansett det nödvändigt att framföra en aktion mot en sådan sekretess, har det varit just därför, att man icke där kunnat från utrikesledningens sida ge en liknande förklaring, utan att man där verkligen haft anledning befara, att landets intressen blivit bundna i förbindelser, som landet icke självt känner. Det är detta system av hemliga traktater, som man misstänker, men icke får någon riktig reda på, som i hög grad bidrager till vidmakthållande av den allmänna oron, och det är alldeles naturligt, att ett folkligt parti, som strävar fram mot idealet av folk-

Svar å interpellation.
(Forts.)

förbrödring, måste med all energi vända sig mot sådana rester av gammal diplomatisk tradition från de tider, då förhållandet mellan nationerna knappast betydde så mycket som förhållandet mellan hoven, och då allt hithörande betraktades såsom vidkommande endast en helt liten krets.

Den förklaring, som nu avgivits av Sveriges utrikesminister, är ju emellertid så positiv och förefaller mig böra vara så för framtiden bindande, att man icke ens kan ifrågasätta, att det i framtiden skulle kunna bli några sådana traktater föreslagna eller ingångna, som icke skulle kunna tåla dagens ljus och icke kunna tryggt framläggas inför folkrepresentationen och där diskuteras. Den kontroll, som från folkrepresentationens sida måste övas även över diplomatien, får naturligtvis en lättare uppgift, om denna representation vet med sig, att det icke är meningen att föra den bakom ljuset. I det avseendet tror jag, att vi ha anledning vara tacksamma mot interpellanten, därför att han har åstadkommit denna öppna förklaring, vilken jag betraktar såsom bindande för framtiden, åtminstone under denna regerings existens och jag vill hoppas alla kommande regeringars av skiftande politisk färg. Ty det är visst, att icke kommer någonsin mera svenska folket erkänna det vara en riktig väg, att vi glida in på något slags allianspolitik eller ententepolitik eller överenskommelsepolitik, som kan få form av avtal eller förbindelser, vilka icke få offentligt framläggas.

Så till vida har denna interpellation helt visst gjort ganska stor nytta. Jag anser för övrigt liksom den föregående talaren, att det ligger i sakens natur, att en viss sekretess måste iakttagas på förberedande stadier av förhandlingar, och om man icke vill själv, som herr utrikesministern uttryckte sig, avskära sig varje möjlighet att få reda på någonting egentligt, måste man också själv lova att iakttaga diskretion beträffande vissa meddelanden intill viss tid. Men denna sak, som är naturlig och nödvändig och i alla tider kommer att förefinnas, är något väsentligt skilt från det system av hemliga överenskommelser och traktater bakom ryggen på folkrepresentationerna och över huvudena på folken, som mångenstädes ännu är rådande i världen. Jag är viss om, att herr utrikesministern icke skall kunna demotera, att så är förhållandet på somliga håll. Vad oss själva beträffar, är det angeläget, att vi icke gå in på något sådant system. Ur den synpunkten var det en glädjande förklaring, som avgavs från ministerbänken.

Herr Lindhagen: Den siste talaren har på ett förträffligt sätt fastslagit någonting, som framgick av herr utrikesministerns yttrande. Jag skall i alla fall be att få lägga därtill, att just detta erkännande från herr utrikesministerns sida, att vi icke skola ingå på några hemliga traktater, det leder också upp-

märksamheten på, att vi ha ännu mindre anledning än stormakterna att vara helt och hållet beroende av det diplomatiska spel, som genom sådana traktaters ingående äger rum stormakterna emellan. Vi ha just därigenom så mycket större anledning, tycker jag, att i vissa fall försöka uppträda självständigt och helst samla de mindre nationerna för sådant självständigt uppträdande i dessa diplomatiska frågor, men i alla fall kommer det dock att inträffa vid ingåendet av dessa traktater för vår räkning, som icke skulle bli hemliga, utan alltid offentliggöras, att det alltid vilar över dem en viss sekretess, därigenom att det blir regeringens, kanske utrikesministerns, ensak att helt och hållet sköta dessa förhandlingar och Riksdagens yttrande icke ens infordras. Man kan visserligen säga, att det endast är de förberedande förhandlingarna, som hemlighållas, men det är just där sakens kärna ligger. Det är där, som de avgörande faktorerna förebringas, och folket och Riksdagen komma alltid att hållas utanför detta. Av dessa förberedande åtgärder kommer icke mycket att stå i traktaterna, utan de förbli hemliga. Men de borde stå där eller omtalas åtminstone i de avgörande skedena i stället för att vara hemliga. Därför är det också min uppfattning, och jag har givit uttryck däråt i interpellationen, att det, att regeringen ensam avgör alla dessa saker, ensam gör det i hemlighet, är, hur viktiga de än må vara, någonting, som icke kan vara riktigt, och som måste även hos oss främja en obehörig sekretess.

Svar å interpellation.
(Forts.)

§ 8.

Avgåvos följande nya motioner, nämligen av:

herr *Olausson m. fl.*, nr 275, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående driftkostnader för fiskerilånefonden; och

herr *Starbäck*, nr 276, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av förslag till avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens vattenfallsverk m. m.

Nämnda motioner bordlades på begäran.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillägg i visst syfte till de i förordningen om kommunalstyrelse på landet upptagna bestämmelser rörande upprättande av utgifts- och inkomstförslag; och

nr 8, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillägg i visst syfte till de i förordningen om

Svar å interpellation. kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd upptagna bestämmelser rörande upprättande av utgifts- och inkomstföreläggningar;
(Forts.)

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 2, i anledning av en av herr Lundgren i Vendelsberg väckt motion, nr 16, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder mot oordningar å järnvägsstationer och bantåg; och

nr 3, i anledning av en utav herr Andersson i Grimbo väckt motion, nr 247, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående meddelande av sådana bestämmelser, att frågor om vägars anläggning och underhåll kunna beredas möjligast enhetliga behandling vid Riksdagen; samt

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av motion angående initiativ från svensk sida till främjande av strävandena att såsom internationell lag må bliva fastslaget, att varje självständig nation liksom varje underkuvad, som betraktar sig såsom offer för våldet, är berättigad att allt framgent leva sitt eget fria liv.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Borggren* under den 26 febr. och

» *Andersson* i Hägelåkra under 5 dagar fr. o. m. den 26 febr.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,40 e. m.

In fidem
Per Cronvall.